04/05/2024

Η “Πρώτη Ανάσταση” στον Ιερό Ναό του Ταξιάρχη στο Μικρασιατικό Αϊβαλί

/ Ιερές Μονές

Ένα άγνωστο έθιμο, αυτό της κρυφής πρώτης Ανάστασης λάμβανε χώρα στην εκκλησία του Ταξιάρχη στο Μικρασιατικό Αϊβαλί μέχρι το 1922. Στη στρωμένη με λεμονόφυλλα και λεμονανθούς εκκλησία και αντί των θορύβων από τα στασίδια που σηματοδοτούν πια τη μέρα ξεπερνώντας ακόμα κι αυτό το βραδινό «Χριστός Ανέστη», ο ιερέας έβγαινε στην Ωραία Πύλη και ψιθύριζε προς την εικόνα της Παναγιάς «Ανάστα, ο Θεός, κρίνον την γην, ότι συ κατακληρονομήσεις εν πάσι τοις έθνεσι».

Στη συνέχεια, με δύναμη έριχνε προς τη δυτική μεγάλη πόρτα της Εκκλησιάς ένα ωμό αυγό. Ήταν το σήμα για τη νίκη της ζωής με τους Αιβαλιώτες να ορκίζονται πως από εκείνη την ώρα έβλεπαν την Παναγιά στην εικόνα να χαμογελά γιατί ο Θεός γιος Της νίκησε το θάνατο, αναστήθηκε. Κι καμπάνα άρχιζε να χτυπά χαρμόσυνα μεταδίδοντας στις 12 ενορίες της πόλης το χαρμόσυνο μήνυμα. Οι

καμπανοκρουσίες συνεχίζονταν από όλες τις Εκκλησιές.

Σήμερα 102 χρόνια μετά, η εικόνα της Παναγίας λείπει από το τέμπλο του Ναού, χαμένη μέσα στα χρόνια που προηγήθηκαν!

Το δικαίωμα της «πρώτης Ανάστασης» ανήκε στο Ναό του Ταξιάρχη σαν η παλιότερη εκκλησία της πόλης.

Ο πρώτος Αιβαλιώτης Ταξιάρχης χτισμένος ταυτόχρονα με τη γέννηση της πόλης, στα μέσα του 16ου αιώνα, χτίστηκε στο πλάτωμα ενός λατομείου από το οποίο έβγαινε πέτρα για το χτίσιμο των σπιτιών.

Έζησε κοντά 150 χρόνια κι αντικαταστάθηκε στα 1753 όπως μαρτυρεί μια επιγραφή εντοιχισμένη στα κελιά του σημερινού Ταξιάρχη, που γράφει «Ταξιάρχης 1753». Τρίκλιτη βασιλική πρέπει να ήταν, λέει ο αξέχαστος μελετητής της Πολιτείας Δημητρός Ψαρρός.

Ο δεύτερος Αιβαλιώτης Ταξιάρχης καταστράφηκε όπως κι όλη η πολιτεία, κατά την πυρκαγιά της 3ης Ιουνίου του 1821. Στην Καταστροφή της πόλης, Ακαδημίας Κυδωνιών και Ελληνικής επανάστασης ένεκα.

Σώθηκαν μόνο τμήματα του περιβόλου μαζί με μια βρύση στην εξωτερική, νότια, πλευρά του.

Με την επιστροφή των Αϊβαλιωτών συντηρήθηκε όπως όπως και τελικά ξαναχτίστηκε το 1844, όπως στέκει σήμερα. Αυτό τουλάχιστον μαρτυρά η κτητορική επιγραφή της πρόσοψης. Αλλά και η μαρμάρινη πλάκα της σωζόμενης στο ιερό Αγίας Τράπεζας: 1844 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 20 ΝΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ.

«Ο τελευταίος αυτός ναός των Ταξιαρχών είναι μια επιβλητική τρίκλιτη βασιλική ίσως η ωραιότερη του “αϊβαλιώτικου” τύπου. Έχει υπερύψωση του μεσαίου κλίτους και ευρύχωρο γυναικωνίτη πάνω από τον εξωνάρθηκα, ο οποίος περιβάλλει τη δυτική πλευρά. Οι κολόνες του εξωνάρθηκα είναι από λευκό μάρμαρο και οι καμάρες από κόκκινη πελεκητή πέτρα του Σαρμουσάκ.

Ο εξωτερικός τοίχος του γυναικωνίτη είναι χτισμένος με πελεκητή ηφαιστειακή πέτρα από χρώμα της κίτρινης ώχρας, με κόκκινες φλέβες. Το υλικό αυτό, μάλλον προέρχεται από τα κοντινά “νταμάρια” στα γύρω υψώματα.

Ο κορμός του κυρίως ναού, είναι χτισμένος με στιβαρή λιθοδομή, που σε κάποια φάση σοβαντίστηκε και βάφτηκε στο χρώμα της κίτρινης ώχρας, με γραμμές που απομιμούνται ισοδομική τοιχοποιϊα. Η ανατολική πλευρά με τις κόγχες του ιερού

έχει χτιστεί με διακοσμητική διάθεση, με σκοπό να μείνει εμφανής. Στη βορινή πλευρά υπάρχει μια κομψή σκάλα από πέτρα του Σαρμουσάκ που οδηγεί στην είσοδο του γυναικωνίτη. Ένας ανάλαφρος τρουλίσκος πάνω σε λεπτές κολώνες στεγάζει το πλατύσκαλο στην κορυφή» γράφει ο Δημητρός Ψαρρός στο μνημειώδες του έργο «Το Αϊβαλί» .

Το εσωτερικό του ναού φαίνεται ότι ανακαινίστηκε και πήρε τη σημερινή του μορφή, τη δεκαετία του 1880. Η οροφή παρουσιάζει ένα σύνολο με καμάρες και σταυροθόλια από μπαγδατί με γύψινες διακοσμήσεις, που καλύπτει την ξύλινη κατασκευή της στέγης.

Οι ξύλινες κολόνες επενδύονται και αυτές με μπαγδατί και αποκτούν γύψινα κορινθιακά κιονόκρανα, ενώ οι τοίχοι χρωματίζονται έτσι ώστε να μοιάζουν σαν καλυμμένοι με μάρμαρα στο χρώμα της ώχρας. Ο ξύλινος άμβωνας στην αριστερή κιονοστοιχία, είχε κι αυτός παρόμοια διακόσμηση, με απομίμηση μαρμάρου στο ίδιο χρώμα της ώχρας. Το τέμπλο είναι μαρμάρινο, φτιαγμένο από τηνιακούς μαστόρους, όπως και ο επισκοπικός θρόνος και τα δυο μεγάλα προσκυνητάρια στο δεύτερο ζευγάρι κιόνων του ναού. Όλα αυτά τα στοιχεία με πλούσια επίχρυση γλυπτή διακόσμηση.

Η αγιογράφηση στο σύνολό της είναι έργο του ζωγράφου Γεώργιου Αγραφιώτη, ο οποίος υπογράφει και τον Παντοκράτορα του επισκοπικού θρόνου: «Δια συνδρομής Ευστρατίου Γονατά. Έργον Γ. Αγραφιώτου, 1886».

Πριν από το Διωγμό του 1922 η ενορία του Ταξιάρχη περιλάμβανε περίπου 400 σπίτια, που αντιστοιχούσαν σε πληθυσμό 1.800 έως 2.000 ανθρώπων. Από την ενορία των Ταξιαρχών εκλέγονταν τρεις αντιπρόσωποι για τη Δημογεροντία.

Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ (Στρ. Μπαλάσκας)